

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРАЇНОЗНАВСТВА І МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

УДК 338.481.31(4) "2014/2020"

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТУРИЗМУ НА 2014–2020 рр.

Наталія Антонюк, Оксана Краєвська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Січових Стрільців, 19, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 2394–656,
e-mail: nantonyk@yahoo.com*

Досліджено особливості трансформації туристичної політики ЄС після набуття чинності Лісабонського договору та прийняття Повідомлення Європейської комісії «Європа – найпопулярніший туристичний напрям у світі – нові рамки для європейського туристичного сектору» 2010 року. Проаналізовано вплив цих документів та туристичну політику ЄС. Аналіз особливостей формування та нормативно-правового регулювання політики ЄС у сфері туризму свідчить про існування тенденції до зростання зацікавлення цією сферою на рівні ЄС. У цьому контексті відзначимо першочергову цінність Установчих договорів ЄС, які дають змогу проводити такі заходи, що сприяють формуванню нормативно-правової бази туристичної політики ЄС. З'ясовано перспективи реформування туристичної політики ЄС з урахуванням положень цих документів.

Ключові слова: туристична політика ЄС, Лісабонський договір, повідомлення ЄК, туристичний напрям.

У Лісабоні 13 грудня 2007 р. відбулося підписання Договору про реформи ЄС – нового базового документа, що визначає принципи функціонування ЄС. Підписи під договором, який офіційно названо Лісабонським і був схвалений у жовтні 2007 р., поставили глави держав і урядів 27-ми країн-членів ЄС. Лісабонський договір набув чинності 1 грудня 2009 р. після його ратифікації усіма державами-членами ЄС. За винятком Ірландії, усі члени ЄС обмежилися ратифікацією договору національними парламентами [1; 3; 6].

Аналіз особливостей формування та нормативно-правового регулювання політики ЄС у сфері туризму засвідчує існування тенденції до зростання зацікавленості цією сферою на рівні ЄС. У цьому контексті важливо відзначити першочергову цінність Установчих договорів ЄС, які дають змогу проводити такі заходи, що сприяють формуванню нормативно-правової бази туристичної політики ЄС.

Прийняття Лісабонського договору 2007 р. позитивно вплинуло на туристичну політику ЄС, адже сфера туризму належить до сфери підтримувальних, координувальних чи доповнювальних заходів, поряд з охороною та зміцненням здоров'я людини, промисловістю, культурою, освітою, молоддю, спортом і

професійним навчанням, цивільним захистом та управлінською співпрацею, що дає нові поштовхи до її успішного розвитку.

Лісабонський договір визнає важливість туризму, наголошуючи на особливій компетенції Європейського Союзу в цій сфері, і дає змогу приймати рішення кваліфікованою більшістю. Конкретні статті про туризм передбачають, що «Союз повинен доповнювати дії держав-членів у сфері туризму, зокрема шляхом сприяння конкурентоспроможності туристичної сфери у ЄС».

Отже, метою цієї статті є дослідження основних положень Лісабонського договору та повідомлення ЄК у контексті трансформації туристичної політики ЄС та визначення перспектив її розвитку у майбутньому.

Лісабонський договір, що змінив договір про функціонування ЄС, вніс істотні зміни у сферу туризму об'єднаної Європи. Хоча він і далі не зачислює туризм до сфер, охоплених спільними політиками, однак значно розширює компетенції проведення дій у сфері туризму (т. зв. допоміжні компетенції). Згідно з параграфом шостим Консолідованої Версії Договору про Європейський Союз, у сфері туризму ЄС проводить дії з підтримки, координації або доповнення дій країн-членів [5; 7; 8].

Сферу цих компетенцій окреслено у ст. 195 Лісабонського договору, згідно з якою ЄС доповнює дії держав-членів через підтримку конкурентоспроможності цього сектору. Дії ЄС скеровані на:

- створення сприятливого середовища для розвитку туристичних підприємств;
- підтримку співпраці між державами-членами та обмін позитивним досвідом.

Інституції ЄС, зокрема Європарламент і Рада ЄС, мають тепер повноваження виконання та доповнення дій, що провадять держави-члени, за винятком гармонізації правових норм та регулювання цієї сфери [5; 8; 9; 10].

Відсутність у договорі підстав для проведення спільної туристичної політики означає, що, згідно із засадою субсидіарності, таку політику можна провадити лише тоді, коли йдеться про необхідність виконання дій на рівні Європейського Союзу, до речі, лише за згодою усіх держав-членів.

Мультисекторальне спрямування туризму сприяє тому, що він входить до компетенції багатьох політик як горизонтального, так і секторального характеру. Туризм є одним із секторів економіки ЄС та у зв'язку з цим охоплений політикою внутрішнього ринку. Для забезпечення відповідного функціонування цього ринку, а насамперед коли існує потреба ліквідації бар'єрів, що гальмують його створення і розвиток, Лісабонський договір у ст. 115 уповноважив органи Європейського Союзу до прийняття дій щодо гармонізації права. Однак у таких випадках необхідна згода усіх сторін.

Для туризму значення мають також дії, які проводять у межах реалізації таких політик, як транспортна, охорони навколишнього середовища, регіональної політики та розвитку сільських регіонів і багатьох інших сферах діяльності ЄС. Така багатоманітність туристичної сфери Європейської спільноти породжує потребу їхньої координації та спільних дій. Отож її потреби братимуть до уваги при ухваленні спільних політик і дій, які пов'язані з туризмом.

Поділ фондів Євросоюзу тісно пов'язаний із прийнятим документом «Стратегія «Європа 2020»» [17]. Наприкінці 2011 р. Європейська Комісія окреслила зміст,

величину та напрями фінансувань, що становлять правові підстави для подальшого етапу розвитку бюджету ЄС на 2014–2020 рр. [19]. Комісія визначила п'ять пріоритетів, згідно з якими формуватимуть новий бюджет. До них належать: працевлаштування, дослідження та інновації, зміни клімату та енергії, освіта, а також боротьба із бідністю. Як бачимо, визначені бюджетні цілі пов'язані із туризмом лише опосередковано. Якщо такий стан речей не зміниться, європейський туристичний сектор у наступних роках зіштовхуватиметься із такими ж проблемами в отриманні фінансування, як і досі.

У межах існуючих фінансових інструментів ЄС відчувається відсутність інструментів, цілком призначених для фінансування підприємництва у сфері туризму. Туризм користується фінансовою підтримкою різних фінансових інструментів. Упродовж 2007–2013 рр. розвиток діяльності, послуг та туристичної інфраструктури фінансово підтримували в межах структурних, а також інших програм ЄС [20].

Реалізацію конкретних туристичних проектів фінансували із таких засобів та інструментів, як європейські структурні фонди (EFRR, EFS). Європейський фонд розвитку сільськогосподарських регіонів, європейський фонд рибальства, а також рамковий документ у справі конкуренції та інновацій мав велике значення для туризму, оскільки з 2008 р. його використовують, щоб підтримувати функціонування створення європейського конкурентоспроможного та зрівноваженого туризму [20; 22].

Якщо йдеться про період після 2013 р., то можливості підтримки туризму в межах різноманітних європейських фондів, а також через консолідацію вже вжитих дій, зроблених у цій сфері, залежатимуть від рішень, що прийматимуть у світлі пріоритетів дій ЄС: бюджетних обмежень [13].

Згідно із проектом декларації союзних міністрів туризму, держави-члени ЄС зобов'язуються до підтримки «засобів та ініціатив», спрямованих на продовження сезону в туризмі. Метою європейської туристичної політики буде боротьба із сезонністю та підтримка можливості працевлаштування поза сезоном.

Туризм є частиною внутрішнього ринку ЄС. Дії, вжиті у цьому напрямі, повинні забезпечувати реалізацію загальних економічних цілей ЄС через реалізацію стратегії об'єднання «Європа 2020» [17].

Натомість напрями діяльності, які проводять на рівні Європейського Союзу стосовно туризму, окреслені в документі «Європа – найпопулярніший туристичний напрям у світі – нові політичні рамки для європейського туристичного сектору». У ньому наголошено, що під впливом економічної кризи та інших дестабілізуючих чинників європейський туристичний сектор опинився у складній ситуації. Вищесказане підтвердила також як лабільність цієї сфери, так і її відповідність. Адже європейці надають значної ваги відпочинку та подорожам. З одного боку, фінансова та економічна криза, яку відчули у країнах-членах ЄС, значною мірою вплинула також на попит на туристичні послуги. Потерпали від збитків авіалінії, бюро подорожей, організатори групових поїздок, а також самі туристи.

У цій складній ситуації для туристичного сектору можна окреслити кілька новітніх викликів, яким європейський туристичний сектор мусить протистояти.

З цією метою обов'язковою є мобілізація усіх актових у цій сфері об'єктів і їхня співпраця в нових сконсолідованих політичних рамках, які враховуватимуть нові пріоритети ЄС, сформульовані у стратегії «Європа 2020». Європа покликана стати найпопулярнішим туристичним напрямом у світі, а також максимально користати з багатства і різноманітності, що знаходяться у межах кордонів її території.

У згадуваному документі Єврокомісії «Європа – найпопулярніший туристичний напрям у світі – нові політичні рамки для європейського туристичного сектору» підкреслено, що новітні виклики ставлять для європейського туристичного сектору як загрози, так і нові шанси розвитку [14]. З одного боку, цей сектор необхідно пристосувати до суспільних змін, які загрожують туристичному попиту, а з іншого – необхідно врахувати обмеження, що виникають із сучасної структури цього сектору, його особливий характер, а також соціально-економічний контекст. До викликів належать:

- економічна ситуація – європейський туристичний сектор потерпів від світової економічної кризи;

- зростання конкуренції на світовому туристичному ринку – як кожен інший сектор економіки, туризм мусить протистояти щоразу сильнішій світовій конкуренції, оскільки країни із економікою, яка інтенсивно розвивається, притягують все більше туристів;

- зміни в демографічній структурі Європи – це систематичне зростання кількості осіб у похилому віці (понад 65 років), що відзначаються добрим здоров'ям, адже цей факт спричиняє до збільшення кількості туристів у такому віці (50–65 років); наступна тенденція – збільшення кількості туристів із обмеженою мобільністю, особливі потреби яких теж належить врахувати в пропозиції туристичних послуг;

- зміни клімату – зміни кліматичних умов у Європі можуть спричинити до ґрунтовної зміни моделі подорожей і вплинути на вибір туристичних дестинацій; зменшення снігового покриву в гірських масивах може спричинити до драматичних обмежень попиту на зимовий туризм; водночас може підвищитися рівень моря, що, своєю чергою, змінить функціонування у прибережних регіонах;

- розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їхня зростаюча роль серед споживачів; оцінка рівня свідомості, доступності і ступеня використання цих послуг різними зацікавленими суб'єктами вказує на те, що вони використовують їх залежно від умінь, розміру і позицій у туристичному процесі;

- сезонність попиту на туристичні послуги – значна частина попиту на туристичні послуги припадає на липень і серпень; ця сезонність впливає не лише на доходи, але й спричиняє до неповного використання існуючої інфраструктури і робочої сили.

Необхідність пристосування до цих викликів передбачає низку змін на всіх рівнях управління туристичним бізнесом. Згідно з Лісабонським договором, головним завданням європейської туристичної політики є стимулювання конкурентності туристичного сектору. У довготерміновій перспективі ця конкурентність спиратиметься на рівновагу і тривалість стратегії розвитку цього сектору. Перспектива туризму у ЄС виразно пов'язана із новою економічною стратегією «Європа 2020», насамперед з одним із її проектів – «Промислова політика в еру глобалізації» [17]. Туризм може також сприяти реалізації інших проектів, таких як «Союз інновацій»,

«Цифровий порядок денний для Європи», а також «Програма здобуття нових вмінь і зайнятості». Розвиток дещо активнішої політики у сфері туризму, що спирається на повне використання свобод, гарантованих договорами ЄС, значною мірою сприятиме поживленню спільного ринку [15].

Окреслені у згаданому документі ЄС дії мають на меті створення сприятливих умов для розвитку туризму в Європі. Ці дії концентруються довкола чотирьох елементів, які, своєю чергою, включають низку заходів у їхніх межах.

По-перше, стимулювання конкурентності туристичного сектору в Європі. У межах цього напрямку провадитимуть дії, що матимуть на меті:

- заохочення до урізноманітнення туристичної пропозиції через опрацювання згуртованості стратегії пропозиції та інтенсивної популяризації спільної європейської спадщини, яка спиратиметься, між іншим, на знакові – «Європейська спадщина», а також «Дні європейської спадщини» та ін.;

- підтримка інтеграції туристичної стратегії у сфері збереження природного багатства, у контексті якого також планують впровадження спільних знаків;

- розвиток інновацій у туристичному секторі; завдання полягає у полегшенні пристосування туристичного сектору і активних у ньому підприємств до ринку новітніх технологій, підвищення їхньої конкурентоспроможності за максимального використання між цими двома секторами європейського ринку;

- покращення механізму туристичного обміну між державами-членами ЄС, які дають змогу кільком цільовим групам (молоді, особам похилого віку, особам із особливими потребами чи з обмеженою мобільністю, а також особам із низькими доходами) подорожувати поза туристичними сезонами;

- напрацювання механізму добровільного обміну інформацією, який покращить координацію термінів шкільних канікул між державами-членами, з урахуванням культурних традицій;

- розбудову бази суспільно-економічних знань з туризму через проведення Єврокомісією дослідження європейського туристичного ринку, моніторинг ефективності якості послуг для європейських споживачів (транспорт, найм та розміщення, подорожі, харчування і т. д.); розробку пілотного проекту зі створення мережі осередків, що проводять дослідження у сфері туризму; інтенсифікацію зусиль публічного сектору щодо фінансування механізмів, що гарантують повернення інвестицій у туристичний сектор, доходи від створення нових робочих місць, а також доходи з податків, отриманих завдяки посиленню економічної діяльності; ці користі мають також позитивний вплив на державу походження;

- спираючись на результати пілотного проекту «Віртуальна обсерваторія туризму», завданням якої була підтримка дослідницьких інституцій, здійснити аналіз суспільно-економічного характеру туризму.

По-друге, підтримка розвитку зрівноваженого туризму високої якості. В межах цього напрямку передбачено таке:

- опрацювання за допомогою мережі NECSTouR та EDEN комплексу показників для зрівноваженого управління туристичною сферою [16; 23]; на підставі цього Європейська комісія опрацюватиме системи ознакування для промоції туристичних напрямів;

- організація туристичних компаній, діяльність яких охоплює проблему вибору туристичних напрямів, засобів транспорту, зв'язки із місцевими фірмами та населенням у відповідних регіонах;

- створення європейського знака «туризм високої якості на підставі доцьогочасного досвіду держав-членів»; його мета – збільшення довіри споживачів, які з турботою про високу якість послуг і задоволення клієнтів відзначатимуть заклади туристичної сфери, які, з метою збільшення безпеки і довіри споживачів, дбають про високу якість послуг і задоволення потреб клієнтів, вживаючи для цього стратегічно важливі заходи;

- допомога європейському туристичному сектору в ідентифікації засад, пов'язаних зі зміною клімату, що дозволить уникнути невдалих інвестицій і вивчити нові можливості розвитку альтернативних туристичних пропозицій, а також заснування європейської нагороди для підприємств і туристичних об'єктів, які найкраще втілюють ці засади;

- налагодження або зміцнення співпраці між ЄС і найбільшими східними економіками (Китай, Росія, Індія, Бразилія), а також із державами басейну Середземного моря з метою пропагування моделі розвитку зрівноваженого туризму та обміну досвідом у цій сфері [14].

По-третє, консолідація візерунка і позиціонування Європи як системи зрівноважених напрямів високої якості.

З цією метою передбачено вжити такі заходи:

- створення, разом із державами-членами, справжньої європейської марки, яка допоможе рекламним діям на державному та регіональному рівнях, а також даватиме змогу вирізнити європейські туристичні напрями серед інших цікавих для туристів місць у світі;

- рекламування інтернет-порталу «visiteurope.com» з метою підвищення привабливості Європи як сукупності зрівноважених туристичних напрямів високої якості, передусім стосовно економік, що розвиваються;

- підтримка спільних рекламних заходів міжнародного характеру та під час ярмарків і туристичних салонів; збільшення активності ЄС у взаєминах із ЮНВТО, ОЕСД, Т20 у сфері туризму.

По-четверте, повніше використання потенціалу різних сфер політики та фінансових інструментів ЄС на користь розвитку туризму.

Туристична галузь відзначається синтетичністю, насамперед транспортної політики (зрівноважений розвиток мобільності, права і безпека пасажирів, якість засобів транспорту), політики конкуренції (проблема конкуренції підприємств, передусім пов'язана з інтернет-продажем, поетапна їхня інтеграція та допомога держави), політики підприємництва (свобода підприємництва, свобода надання послуг, пов'язаних з туризмом, та висока їхня якість, розвиток електронного ринку), податкової політики (ліквідація податкових перешкод для відповідного функціонування внутрішнього ринку, фіскальна політика щодо підприємств цього сектору, таких як бюро подорожей, податкові пільги), політики охорони споживачів (дотримання прав підписання умов, неетичне ведення торгівлі, дистанційний продаж), а також політики охорони навколишнього середовища, регіонального

розвитку і розвитку сільських територій.

Європейська комісія прийматиме всі необхідні заходи, щоб запевнити повнішу відповідність туризму з іншими сферами своєї політики та ефективно виконання приписів, що можуть становити підставу для підвищення конкурентоспроможності цього сектору. Європейська комісія теж посилюватиме свої зусилля з координації окремих, пов'язаних із туризмом, сфер політики Європейського Союзу так, щоб покращити комплексне сприйняття та реалізацію інтересів і потреб туристичного сектору. При окресленні напрямів у сфері туризму, політики і її проведення, а також координації з іншими політиками ЄС, пов'язаними із туризмом, Європейська комісія дбатиме про комплексність та узгодженість дій.

Отже, майбутнє європейського туризму пов'язане із документом Європейської комісії «Європа – найпопулярніший туристичний напрям у світі – нові рамки для європейського туристичного сектору» [14]. Головна думка цього документа – туристична політика ЄС потребує нового імпульсу. Стосовно викликів, що ставлять перед європейським туризмом і вимагають конкурентних та еластичних об'єднаних дій суб'єктів туристичного бізнесу, спрямованих на виконання нових пріоритетів, ЄС окреслює амбітні плани, завдяки яким європейський туризм стане конкурентоспроможним, сучасним, зрівноваженим і відповідальним.

Передбачено, що реалізація окреслених у ньому ініціатив уможливить забезпечення та реалізацію засобів, потрібних для просування та розвитку європейського туристичного бізнесу. Такі дії повинні доповнювати зусилля держав-членів. Єврокомісія і надалі здійснюватиме постійний, прозорий обмін поглядами з державами-членами, а також підтримуватиме Комітет у справах туризму. Це даватиме змогу публічним адміністраціям регулярно інформувати зацікавлені сторони на державному та регіональному рівнях щодо ініціатив Комісії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Антонюк Н.* Актуальні проблеми досліджень європейської інтеграції / Н. Антонюк // Вісник Львівського університету. – 2012. – Ч. II. – С. 3–9. – (Серія міжнародні відносини; вип. 29).
2. *Антонюк Н.* Європейський досвід антикризових дій у сфері туризму / Н. Антонюк // Географія і туризм: матеріали VI міжнародної конференції. – Львів, 2012. – С. 23–28.
3. *Кашкин С. Ю.* Лиссабонський договір и основные тенденции и перспективы развития европейского права / С. Ю. Кашкин // Журнал зарубежного права и сравнительного правоведения. – М., 2008. – № 2. – С. 83–96.
4. *Краєвська О.* Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної політики ЄС / О. Краєвська, Ю. Присяжнюк // Вісник Львівського університету. – 2012. – Ч. I. – С. 170–178. – (Серія міжнародні відносини; вип. 29).
5. *Краєвська О.* Трансформація інституційно-правової системи ЄС за Лісабонським договором / О. Краєвська, Г. Утко // Вісник Львівського університету. – 2012. – С. – 93–103. – (Серія міжнародні відносини; вип. 30).
6. Європейську Конституцію ЄС замінить Лісабонський договір 18.12.07. – Режим доступу : <http://eucharter.pedagog.org.ua/text/news/20071218.html>.

7. Компетенції Союзу та національних урядів. – Режим доступу : http://znaimo.com.ua/Лисабонський_договірlink15.
8. Консолідована версія Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minjust.gov.ua/files/consolidated_versions_20120516.PDF.
9. Лісабонський договір: роз'яснення. – Режим доступу : <http://groups.google.com/group/ukraineuroclubs/msg/8912f5426ae532e2>.
10. *Муравйов В.* Види компетенції реформованого Європейського Союзу / В. Муравйов, І. Березовська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2009. – № 37 – С. 53–58. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vknu/mv/2009_37.pdf.
11. Путівник по Лісабонському договору. – Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/lisbontreaty_uk.pdf.
12. Туристическая политика стран Европейского Союза [Электронный ресурс]. – 2009. – Режим доступа : <http://mytrevel.org.ua/strany/turisticheskaya-politikastran-evropejskogo-soyuza.html>.
13. Cohesion policy 2014–2020; Common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund. Mode of access : http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm#4.
14. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Europe «The world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe», Brussels, 30.6.2010, COM(2010) 352 final. – Mode of access : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0352:FIN:EN:PDF>.
15. Communication from the Commission: A Digital Agenda for Europe (COM(2010) 245 final).
16. EDEN – European Destinations of Excellence. – Mode of access : <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/>.
17. Europe 2020: EU's growth strategy. – Mode of access : http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
18. European Commission Communication: EUROPE 2020 – A strategy for smart, sustainable and inclusive growth (March 2010) http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=476.
19. Multiannual Financial Framework 2014–2020. – Mode of access : http://ec.europa.eu/budget/mff/index_en.cfm.
20. Structural Funds and Cohesion Fund. – Mode of access : http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/structural_cohesion_fund_en.htm.
21. Study on the Competitiveness of the EU tourism industry, September 2009. – Mode of access : http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=disp &doc_id=5257&userservice_id=1&request.id=0.
22. Supporting European tourism. – Mode of access : http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/index_en.htm.
23. What is EDEN. – Mode of access : http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/what-is-eden/index_en.htm.

Стаття надійшла до редколегії 25.06.2013 р.

Прийнята до друку 28.07.2013 р.

PERSPECTIVES OF THE EUROPEAN TOURISM DEVELOPMENT IN 2014–2020

Natalija Antonyuk, Oksana Krayevska

*Ivan Franko National University of Lviv,
19, Sichovykh Striltciv Str., Lviv, Ukraine, 79000*

The features of the transformation of the EU tourism policy after the entry into force of the Lisbon Treaty and the adoption of European Commission «Europe – the most popular tourist destination in the world – a new framework for European tourism sector» in 2010 are investigated in the article. The influence of these documents on the EU tourism policy is analyzed. The perspectives of the EU tourism policy transformation on the basis of these documents are described.

Key words: tourism policy of the EU, the Lisbon Treaty, the European Commission Communiqué, tourist destination.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЕВРОПЕЙСКОГО ТУРИЗМА НА 2014–2020 гг.

Наталья Антонык, Оксана Краевская

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Сечевых Стрельцов, 19, г. Львов, Украина, 79000*

Исследованы особенности трансформации туристической политики ЕС после вступления в силу Лиссабонского договора и принятия Сообщения Европейской комиссии «Европа – самое популярное туристическое направление в мире – новые рамки для европейского туристического сектора» в 2010 году. Проанализировано влияние этих документов на туристическую политику ЕС. Выявлены перспективы реформирования туристической политики ЕС с учетом этих документов.

Ключевые слова: туристическая политика ЕС, Лиссабонский договор, Сообщение ЕК, туристическое направление.